

تعاونی‌ها: شالوده مشارکت موثر اجتماعی

گستره نهضت بین‌المللی

تعاون

مترجم: سید جواد سید صالحی

نقل از گزارش: دفتر بین‌المللی کار

تهیه و ۶۰ درصد از فرآورده‌ها را می‌فروختند. در ژاپن تعاونیها فروش ۹۵ درصد برنج و ۹۰ درصد شیلات کشور را در اختیار داشتند. در هندوستان نهضت تعاونی «آنانند» با ۵۷۰۰۰۰ تعاونی لبنیاتی و ۶ میلیون عضو بزرگترین عرضه‌کننده مواد لبنی در سطح ملی بود. چهل و سه درصد اعتبارات کشاورزی در هندوستان توسط تعاونی‌های پس‌انداز و اعتبار و بانکهای تعاونی اعطاء می‌شود و ۶۵ درصد از شکر تولید و عرضه شده فرایندی منشاء تعاونی داشت. در برزیل یک سوم پزشکان عضو بزرگترین تعاونی بهداشتی امریکای لاتین هستند. در سال ۱۹۹۱ تعاونی‌های خرده‌فروشی حدود نیمی از فروش مواد غذایی را در سوئیس و ۳۴ درصد را در دانمارک در اختیار داشتند، در سال ۱۹۹۲ بانکهای تعاونی ۱۷ درصد بازار پس‌انداز را در اختیار داشتند، در سال ۱۹۹۳ بانکهای تعاونی بیمه ۲۰ درصد بازار را در اختیار داشتند. در پایان سال ۱۹۹۲ اعضای تعاونیهای پس‌انداز و اعتبار (اتحادیه‌های تعاونی اعتبار) بین ۳۵ و ۴۵ درصد جمعیت بزرگسال استرالیا، کانادا، ایرلند و ایالات متحده را تشکیل می‌دادند.

ژاپن، ماززی، پرتقال، سری‌لانکا و ایالات متحده این نسبت بین ۴۰ تا ۴۹ درصد بود. نهضت تعاون از منظر اقتصادی نیز اهمیت دارد. مثلاً در سال ۱۹۹۳ فروش سالانه تعاونی‌ها در سوئد مجموعاً ۲۰ میلیارد اکو یا ۸ درصد درآمد ناخالص ملی این کشور بود. در دیگر اقتصادهای پیشرفته مبتنی بر بازار سهم تعاونی‌ها از درآمد ناخالص مالی احتمالاً بیشتر است. در منطقه باسک اسپانیا در سال ۱۹۸۹ فروش تعاونی‌ها ۱۵ درصد درآمد ناخالص منطقه‌ای بود. در بسیاری از اقتصادهای در حال توسعه که کالاهای کشاورزی صادر می‌کنند سهم فروش تعاونی‌ها از درآمد ناخالص ملی بین ۱۰ تا ۲۰ درصد می‌باشد؛ مثلاً در ساحل عاج این رقم ۱۵ درصد برآورد می‌شود.

بنگاههای اقتصادی تعاونی تقریباً در همه زمینه‌های اقتصادی فعالیت می‌کنند و بسیاری از کشورها حداقل در برخی زمینه‌ها اهمیت عمده دارند. به عنوان مثال در سال ۱۹۹۳ اتحادیه اروپا، اتریش، فنلاند و سوئد ۱۴ میلیون نفر در بخش کشاورزی عضو و صاحب تعاونی‌هایی بودند که ۵۵ درصد از نهاده‌ها را

در حال حاضر بیش از ۷۵۰ میلیون زن و مرد عضو بنگاههای اقتصادی تعاونی هستند که از طریق فدراسیون‌ها و اتحادیه‌های ملی با هم مرتبطند که به نوبه خود اعضای اتحادیه بین‌المللی تعاون هستند. علاوه بر اعضا، برآورد می‌شود که تعداد کارکنان و کارگران شاغل در تعاونی‌ها حدود ۱۰۰ میلیون نفر باشد. از این گذشته، به علت اینکه تعاونیها نه تنها برای اعضا و کارکنان بلکه برای خانواده‌های بلافصل نیز اهمیت اقتصادی دارند، لذا کل اشخاصی که معاش آنها تا حد قابل ملاحظه‌ای توسط بنگاههای تعاونی تامین می‌شود به سه میلیارد نفر یعنی نیمی از جمعیت دنیا بالغ می‌شود.

در بسیاری از کشورها بخش قابل ملاحظه‌ای از جمعیت بزرگسال، اعضا تعاونیها را تشکیل می‌دهند. اگر اعضای اتحادیه بین‌المللی تعاون تنها در سال ۱۹۹۴ منظور شود در کشورهای اتریش، کانادا، قبرس، فنلاند، فلسطین اشغالی و اروگوئه این نسبت‌ها بین ۷۰ تا ۷۹ درصد بوده است. این رقم در فرانسه ۶۱ درصد، در بلژیک و نروژ بین ۵۰ تا ۵۹ درصد و در دانمارک، هندوستان،

سازمان ملل و شناسایی ارتباط تعاونی‌ها با مقولات مورد علاقه سران جهان

از سال ۱۹۵۰ «مجمع عمومی» سازمان ملل یعنی عالیترین مرجع تدوین خط‌مشی بین الدول، ۱۲ قطعنامه درباره تعاونیها صادر کرده و ارتباط تعاونی‌ها را با تحقق هدفهای سازمان ملل به رسمیت شناخته، از توسعه آنها حمایت کرده و خواستار مشارکت با نهضت بین‌المللی تعاون شده است. بین ۱۹۵۱ و ۱۹۹۲ «شورای اقتصادی و اجتماعی» ۱۳ قطعنامه و ۴ مصوبه دیگر با همین نیت تصویب کرد.

دیرکل «پیشن» سازمان ملل نیز یک رشته گزارشها را به «مجمع» و «شورا» داد که خبر از یاری تعاونیها به هدفهای ملل متحد می‌داد. در آخرین گزارش به مجمع در چهل و نهمین جلسه (سند ۲۱۳/۴۹ / آ مورخ اول ژوئیه ۱۹۹۴) چنین نتیجه‌گیری کرد که: «بنگاههای تعاونی ابزاری سازمانی فراهم می‌آورد که بخش اعظم بشریت قادر است به وسیله آن با کار آفرینی و اشتغال مولد، غلبه بر فقر و نیل به یکپارچگی اجتماعی را در دستهای خود بگیرد».

مجمع، مناسب این نتیجه‌گیری را تصدیق کرد و در قطعنامه (۱۵۵/۴۹ مورخ ۲۳ دسامبر ۱۹۹۴) «کمکهای مهم و امکانات بالقوه همه انواع تعاونی‌ها را برای تهیه مقدمات و پی‌گیری خواست‌های سران جهان» به رسمیت شناخته و خواستار تدوین راهبردها و اقداماتی شد که به نقش و کمک تعاونیها توجه شایسته داشته باشد. کمیته تدارکاتی سران جهان در پیش‌نویس «اعلامیه» و «برنامه عمل» به این دعوت پاسخ مثبت داد. سران جهان در اعلامیه متعهد شدند منابع لازم برای توسعه اجتماعی را افزایش داده و به طور کامل مورد

از سال ۱۹۵۰ «مجمع عمومی» سازمان ملل یعنی عالیترین مرجع تدوین خط‌مشی بین الدول، ۱۲ قطعنامه درباره تعاونیها صادر کرده و ارتباط تعاونی‌ها را با تحقق هدفهای سازمان ملل به رسمیت شناخته، از توسعه آنها حمایت کرده و خواستار مشارکت با نهضت بین‌المللی تعاون شده است. بین ۱۹۵۱ و ۱۹۹۲ «شورای اقتصادی و اجتماعی» ۱۳ قطعنامه و ۴ مصوبه دیگر با همین نیت تصویب کرد.

«اعلامیه» و «برنامه عمل» اشارات متعددی به ارزشها و اصول تعاون شده است که دقیقاً با آنچه نهضت بین‌المللی تعاون از مدتها پیش اختیار کرده است مطابقت دارد. این امر به اضافه ابعاد وسیع نهضت تعاونی است که قویاً پیشنهاد می‌کند به عنوان شریکی ضروری برای سازمان ملل و دیگر عاملان اصلی پی‌گیری نیات سران جهان باقی بماند.

اعلامیه بر توسعه پایدار مردم به عنوان محور تاکید می‌ورزد. این امر پیش از این در نهضت تعاونی وجود داشته است که بخش کاملاً مردم - محور اقتصاد مبتنی بر بازار است. این بخش تعداد کثیری بنگاه اقتصادی را دربر می‌گیرد از جمله اتحادیه‌های خودگردان که با کمک متقابل اشخاصی که داوطلبانه متحد شده‌اند تا نیازهای عام اقتصادی و اجتماعی را تامین کنند و اعضاء مشترکاً آنها را صاحب بوده و به نحو دموکراتیک اداره می‌کنند و اصولاً همین اعضاء، یا کارکنان، یا استفاده‌کنندگان یا مشتریان و یا مراجعان آن را تشکیل می‌دهند.

اداره بنگاه اقتصادی توسط اعضاء، خصیصه اصلی تعاونی‌ها و عامل قدرت‌گیری اقتصادی را تشکیل می‌دهد که خود شالوده‌ای برای قدرت‌گیری سیاسی و اجتماعی است. هم «اعلامیه» و هم «برنامه عمل» بر قدرت‌گیری به عنوان وسیله‌ای جهت به حداکثر رساندن

بهره‌برداری قرار دهند. همچنین پیشنهاد شد از امکانات و کمک‌های تعاونی‌ها برای نیل به هدفهای توسعه اجتماعی، بخصوص محور فقر، ایجاد اشتغال مولد و کامل و تقویت یکپارچگی اجتماعی بهره‌برداری شود. «برنامه عمل» شامل ۵ پیشنهاد خاص در مورد نقش تعاونیها و ۴ پیشنهاد در مورد شرکت آنها در اجرا و پی‌گیری تصمیمات سران بود.

ارزش‌ها و اصول مورد قبول نهضت تعاونی و سران جهان مکمل یکدیگر است

علاوه بر اشارات خاص به تعاونی‌ها در

در حال حاضر بیش از ۷۵۰ میلیون زن و مرد عضو بنگاههای اقتصادی تعاونی هستند که از طریق فدراسیون‌ها و اتحادیه‌های ملی با هم مرتبطند که به نوبه خود اعضاء اتحادیه بین‌المللی تعاون هستند. علاوه بر اعضاء، برآورد می‌شود که تعداد کارکنان و کارگران شاغل در تعاونی‌ها حدود ۱۰۰ میلیون نفر باشد. از این گذشته، به علت اینکه تعاونیها نه تنها برای اعضاء و کارکنان بلکه برای خانواده‌های بلافصل نیز اهمیت اقتصادی دارند، لذا کل انشخاصی که معاش آنها تا حد قابل ملاحظه‌ای توسط بنگاههای تعاونی تامین می‌شود به سه میلیارد نفر یعنی نیمی از جمعیت دنیا بالغ می‌شود.

می‌کنند یک حس مسئولیت دارند و برای توسعه پایدار آن می‌کوشند. از این رو نیروی محرکه‌ای برای نیل به کمال و دوام در سطح ملی هستند. این بدان سبب است که اعضاء تعاونی در محلی زندگی می‌کنند که تعاونی آنها در آن فعال است و به فکر این هستند که تاثیر وسیع تعاونی بر محیط زندگی چه در کوتاه‌مدت و چه بلندمدت بایستی مثبت باشد و نافی مزایایی نباشد که به طور فردی انتظار نیل بدانها را دارند. فراتر از این، به علت اینکه صاحب تعاونی هستند و می‌توانند در مورد خط‌مشی تصمیم گرفته و مراقب عملکرد آن باشند و می‌توانند اطمینان حاصل کنند که انتظارات آنها عملاً برآورده می‌شود. در حالی که این ویژگی در مورد دیگر بنگاهها که فرد می‌تواند به عنوان کارمند تهیه کننده و مشتری بدان مربوط شود، وجود ندارد. ضمناً نفس کار تعاونی با پی‌گیری نیات «سران جهانی» کاملاً مرتبط است.

از این رو هم خصلت اجتماعی و هم اقتصادی دارد لذا اینها بنگاههای اقتصادی هستند با احساس مسئولیت عمیق اجتماعی و زیست محیطی و هماهنگ و همسو با ایمان ژرف مندرج در اعلامیه سران جهان که در آن توسعه اجتماعی و اقتصادی به طور متقابل تقویت می‌شود.

فراهم می‌کند تا ایجاد کننده محیطی باشد که انسانها در مرکز توجه توسعه پایدار قرار گیرند. عمل منظم به چنین ارزشهایی توسط یک نهضت بین‌المللی با ۷۵۰ میلیون عضو و برخوردار از یک شالوده اقتصادی، موضوعی است که بیشترین ارتباط را با نیات سران جهان و پی‌گیری آن دارد.

دست اندرکاران بنگاههای تعاونی در عین حال که توجه را بر نیازهای اعضاء متمرکز می‌کنند نسبت به محیطی که در آن فعالیت

ظرفیت‌ها، منابع و فرصت‌ها به گونه‌ای که شرکای اصیل توسعه پایدار شود تاکید ورزیده است.

قدرت حاصله از بنگاه تعاونی استثماری نیست: این خصیصه ناشی از «ارزش‌های یاریگرانه» مشترک، خودیاری، مسئولیت متقابل، برابری، انصاف، شرافت، عدم تبعیض و مسئولیت اجتماعی بین تعاونگران است. «برنامه عمل» دقیقاً ترکیب ارزشهای مشابهی را

نام بخش	تعداد تعاونی	درصد	تعداد اعضاء	درصد
تولید	۹۱	۵۳/۲	۱۰۹۶	۴/۵
توزیع	۵۳	۳۱/۰	۲۱۵۱۲	۸۸/۵
خدمات و حمل و نقل	۲۷	۱۵/۸	۱۶۹۹	۷
جمع	۱۷۱	-	۲۴۳۰۷	-

و اهمیت کمتری، برای منابع مادی قائل است. روش تعاونی وسیله‌ای موثر و مناسب جهت تحقق هدفهای رشد و توسعه اقتصادی اجتماعی و انسانی است.

حال آنکه باز هم می‌توان زمینه‌های بکر و تازه‌ای جهت تشکیل تعاونی در این منطقه یافت که صرفاً با کمی تلاش و کوشش در جهت آگاهی دادن به عامه مردم و آموزش و ترویج تعاون و حمایت مسئولین این امر امکان‌پذیر می‌باشد، باشد که بتوان گامی مثبت در حد توان جهت تحقق اهداف عالی تعاون برداشت.

در جهت سازندگی کشور با تاسیس وزارت تعاون افزایش یافته و روند تشکیل تعاونیها سیر صعودی داشته است.

تهیه و تجهیز منابع اقتصادی که معمولاً برای مردم این منطقه دشوار است با استفاده از شیوه تعاونی میسر می‌گردد. چون تعاونی عمدتاً برای مبنای ارزش انسانی استوار گردیده

احتیاجات آنها - این اصل صرفاً تکمله‌ای است برای برنامه‌های ترویج تعاونی تا این برنامه‌ها آنچنان وسیع باشند که کلیه احتیاجات احتمالی را برآورده سازند. البته کمک به مردم از طریق آموزش برای شناسایی نیازمندیهای زندگی آنها و درک اینکه چگونه اوضاع و احوال و شرایط ممکن است بهبود یابد و محیط تغییر کند، حائز اهمیت است.

منابع و ماخذ:

- ۱- توسعه و ترویج روستایی - دکتر شهبازی
- ۲- منابع ترویج کشاورزی - ابرج ملک محمدی
- ۳- رفتار سازمانی - دکتر هوشنگ کوکلان

زمینه‌های خدمات، کشاورزی، دامپروری، صنعت و مصرف با مساعدت اداره کل تعاون استان خراسان و اداره تعاون تربت حیدریه به ثبت رسیده است.

تعداد ۳ شرکت تعاونی نیز با عضویت ۸۶ نفر و سرمایه‌گذاری اولیه ۴۶۵۴۷۰ هزار ریال در شرف تاسیس می‌باشد.

عضویت در تعاونیها

از کل جمعیت ۳۲۳۱۲۷ نفری تربت حیدریه ۲۴۳۰۷ نفر در تعاونیها اعم از تولید، توزیع، خدمات و... عضویت دارند. بعبارت دیگر از هر ۱۳ نفر یک نفر عضو تعاونی می‌باشد که با توجه به استقبال مردم انتظار می‌رود رقم فوق بهبود یابد.

با نظر به آنچه که گذشت می‌بینیم که قابلیتها و توانمندیهای موجود شرکتهای تعاونی

واقم الصلاة لذكری نماز

را بخاطر یاد من برپایدار